

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 87 0 P 031141 21 Rev
Dana, 27.09.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Gorjane Popadić, kao predsjednika vijeća, Violande Šubarić i Biljane Majkić Marinković, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja L.B., sina A., iz K., sada u SR Nj., koga zastupa N.K., advokat iz T., protiv tužene Republike Srpske-Osnovni sud u T., i Ministarstvo Republike Srpske, koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske, radi isplate, vrijednost spora 10.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Doboju broj 87 0 P 031141 21 Gž od 09.06.2021. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 27.09.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja, preinačavaju se obje nižestepene presude tako da se tužbeni zahtjev odbija i obavezuje tužitelj da tuženoj nadoknadi troškove postupka u iznosu od 320,00 KM.

Objasnenje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Tesliću broj 87 0 P 031141 20 P od 17.12.2020. godine obavezana je tužena Republika Srpska-Osnovni sud u T. i Ministarstvo Republike Srpske da tužitelju solidarno isplati novčani iznos od 10.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 19.11.2016. godine do isplate, kao i da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.720,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom narednog dana od dana donošenja presude.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Doboju broj 87 0 P 031141 21 Gž od 09.06.2021. godine žalba tužene je odbijena i potvrđena prvostepena presuda.

Blagovremenom revizijom tužena pobija drugostepenu presudu zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija dozvoli i usvoji, te osporena presuda preinači tako da se tužbeni zahtjev tužitelja u cijelosti odbije ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužitelj predlaže da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili odbije kao neosnovana.

Odredbom člana 237. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP) propisano je da revizija nije dozvoljena ako vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 30.000,00 KM. Stavom 3. istog člana je propisano da i u slučajevima kada revizija nije dozvoljena stranke mogu da podnesu ovaj vanredni pravni lijek ako odluka o sporu zavisi od

rješenja nekog pravnog pitanja (procesnopravnog ili materijalnopravnog) koje je od važnosti za jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u primjeni prava. Ako traži primjenu citiranog stava, stranka mora jasno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg je podnijela reviziju, uz navođenje propisa i drugih izvora prava koji se na njega odnose, te mora izložiti razloge zbog kojih smatra da je to pitanje važno za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni (stav 4. člana 237. ZPP).

U konkretnom slučaju tužena je u skladu sa odredbom člana 237. stav 3. i 4. ZPP stavila prijedlog da se njena revizija dozvoli, ističući da je odlučivanje o reviziji od značaja za jedinstvenu primjenu prava o pitanju odgovornosti tužene za vraćanje novčanih sredstava stranci koja je ta sredstva po nalogu suda u sudskom postupku uplatila na depozitni račun suda.

Ovaj sud je dozvolio reviziju cijeneći da su se ostvarili uslovi iz člana 237. stav 3. tačka 2. ZPP, jer stanovište drugostepenog suda o postavljenom pravnom pitanju izražen u pobijanoj presudi nije podudaran sa stanovištem Vrhovnog suda Republike Srpske o tom pitanju u presudi 57 0 Ps 123414 19 Rev od 11.03.2020. godine, koje je prihvaćeno i u odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj Ap 2142/20 od 16.12.2021. godine.

Revizija je osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužitelja da se obaveže tužena Republika Srpska da mu isplati iznos od 10.000,00 KM, koji je on uplatio na depozitni račun Osnovnog suda u T., sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom.

Tokom postupka kod prvostepenog suda utvrđeno je slijedeće činjenično stanje: da je u spisu kod Osnovnog suda u Tesliću broj 87 0 P 011396 14 P 2 za potrebe određivanja sudske mjere obezbjeđenja, taj sud naložio tužitelju uplatu jemstva u iznosu od 10.000,00 KM; da iz potvrde o uplati iznosa od 10.000,00 KM od 31.03.2015. godine N.b. proizlazi da je tog dana punomoćnik tužitelja uplatio taj iznos na račun Ministarstva Republike Srpske broj ... na ime uplate jemstva u predmetu tog suda broj 87 0 P 011396 15 P 3; da je rješenjem istog suda broj: 87 0 P 011396 15 P 3 od 08.11.2016. godine sud naložio da se sa računa depozita Osnovnog suda u T. u tom predmetu izvrši povrat novčanih sredstava tužitelju L.B. u iznosu od 10.000,00 KM; da je računovodstvo Osnovnog suda u Tesliću istog dana odgovorilo na dopis tog suda broj: 87 0 P 011396 17 P 4 od 05.06.2019. godine tako da je navedeno da plaćanje sa žiro računa depozita vrši Ministarstvo kod kojeg je otvoren žiro račun depozita za osnovne sudove, odnosno da povrat sredstava i plaćanje sa računa vrši isključivo Ministarstvo; da iz dopisa računovodstva navedenog suda od 02.10.2019. godine proizlazi da je zbog blokade B.S. dana 16.11.2015. godine, kod koje je bio otvoren račun depozita Osnovnog suda u T., Ministarstvo obustavilo sva plaćanja po rješenjima suda, koja se odnose na uplate prije blokade, te da se dalje čekaju uputstva Ministarstva o deblokadi sredstava; da iz dopisa predsjednice Osnovnog suda u T. broj: ... od 02.10.2019. godine, upućenog L.B., proizilazi da se isti, obzirom na sve naprijed navedeno, upućuje na pokretanje odgovarajućeg postupka kod nadležnih organa; da iz odgovora Ministarstva Republike Srpske broj: ... od 27.02.2020. godine, upućenog L.B., proizilazi da to Ministarstvo nije u mogućnosti postupiti po njegovom zahtjevu za povrat uplaćenih sredstava na depozit Osnovnog suda u T. u iznosu od 10.000,00 KM, jer za to nema tehničke mogućnosti, niti postoji pravni osnov za povrat.

Polazeći od naprijed utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud je zaključio da se novčana sredstva tužitelja neosnovano nalaze na računu tog suda, jer je otpao osnov zbog kojeg su ta sredstva uplaćena obzirom da je taj sud donio rješenje broj: 87 0 P 011396 15 P 3 od

08.11.2016. godine o povratu uplaćenog jemstva, a koje nije realizovano iako su prestali razlozi za deponovano jemstvo; da se okolnost da je B.S., kod koje poslovne banke je Osnovni sud u T. imao otvoren račun i koji sud je dao nalog tužitelju da na depozit tog računa uplati novčana sredstva kao jemstvo u parničnom postupku, otišla u stečaj, ne može pripisati u krivicu tužitelju i za tužene ishoditi oslobođanje od obaveze da mu vrate njegova novčana sredstva, pa je pozivom na odredbu člana 210. i 277. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te "Službeni glasnik RS", broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04, u daljem tekstu: ZOO) u vezi sa članom 92. Zakona o sudovima Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 37/12, 44/15 i 100/17), usvojio tužbeni zahtjev.

Odlučujući o žalbi tužene, drugostepeni sud je našao da je prvostepeni sud na utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio materijalno pravo, pa je žalbu odbio i potvrdio prvostepenu presudu.

Odluke nižestepenih sudova nisu na zakonu zasnovane.

Prema odredbi člana 210. ZOO, kad je neki dio imovine jednog lica prešao na bilo koji način u imovinu nekog drugog lica, a taj prelaz nema svoj osnov u nekom pravnom poslu ili u zakonu, sticalac je dužan da ga vrati, a kad to nije moguće, da nadoknadi vrijednost postignutih koristi (stav 1.). Obaveza vraćanja, odnosno naknada vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnov koji se nije ostvario, ili koji je kasnije otpao (stav 2.). Sticanje bez osnova predstavlja jedan od izvora obligacionih odnosa, za koji je potrebno da se kumulativno ispune opšti uslovi, a to su: umanj enje imovine jednog lica, uvećanje imovine drugog lica, veza između umanj enja i uvećanja imovine i odsustvo pravnog osnova koji bi pravno opravdao umanj enje i uvećanje imovine.

Imajući u vidu navedeno, uvećanje i umanj enje imovine kao međuzavisna pojava ne može se poistovijetiti s pojmom uzročne veze kod prouzrokovanja štete, kao što se pravno neosnovano obogaćenje ne može poistovijetiti s prouzrokovanjem štete kao izvorom obligacionopravnih odnosa. To su posebni, samostalni i međusobno različiti pojmovi, bez obzira na to što se u nekim slučajevima dodiruju i prepliću.

Naime, za osnov odgovornosti za štetu po odredbama članova 154, 155. i 158. ZOO, potrebno je da su ispunjene zakonske pretpostavke: da je šteta pričinjena, da je prouzrokovana protivpravnom radnjom ili propuštanjem, da se radnja ili propuštanje mogu pripisati u krivicu štetniku i da postoji uzročna veza između radnji, odnosno propuštanja i nastale štete.

Odredbama Zakona o trezoru ("Službeni glasnik RS" broj 28/13, u daljem tekstu: ZT) uređen je način rada Trezora Republike Srpske, koji uspostavlja i kojim rukovodi Ministarstvo Republike Srpske (član 4. stav 1.), koje je dužno da sprovede proceduru otvaranja računa koji ulaze u sistem Jedinственog računa Trezora (član 12. stav 2.), izvrši izbor računa javnih prihoda..., i svih ostalih usluga banaka neophodnih za rad Trezora (član 12. stav 3.), donese akta kojima se propisuju uplate na račun i isplate sa računa u sistemu Jedinственog računa trezora (član 9. stav 1), te vrši nadzor nad sprovođenjem ZT (član 29. ovog zakona).

Na temelju ovlaštenja iz ZT, Ministarstvo Republike Srpske je dana 30.12.2013. godine donijelo Naredbu o ukidanju depozitnih računa osnovnih, okružnih i okružnih privrednih sudova u Republici Srpskoj, prema kojoj ovi budžetski korisnici svoje poslovanje obavljaju preko sistema jedinstvenih računa trezora, uz obavezu da najkasnije do 31.12.2013. godine, u skladu sa instrukcijama o uplati, izvrše prenos salda sa računa koji su imali do tada.

Tada je između ostalih ukinut i depozitni račun Osnovnog suda u T. i u okviru Jedinstvenog računa trezora otvoreni su depozitni računi preko kojih će osnovni, okružni i okružni privredni sudovi poslovati, pa Osnovni sud u Tesliću nije ni mogao drugačije odrediti već da se jemstvo uplati na depozitni račun suda.

Deponovanjem sredstava tužitelja na depozitni račun suda ta sredstava nisu prešla u imovinu tužene. Ni odredbama Zakona o vanparničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 36/09 i 91/16, u daljem tekstu: ZVP) kojima je propisan sudski depozit, pa i način deponovanja novca (član 212. do 225.), nije predviđeno da će deponovanjem predmet depozita postati svojina Republike Srpske, jer to nije svrha depozita. Takva mogućnost postoji po ZVP jedino u slučaju da lice, u čiju korist je predmet primljen, isti ne preuzme po pozivu suda u roku od 3 godine od urednog poziva (član 224.), kada će sud rješenjem odrediti da je predmet postao svojina Republike Srpske.

Deponovanje sredstava vrši se polaganjem novca na poseban račun, koji ZT definiše kao račun posebnih namjena, koji na zahtjev budžetskog korisnika otvaraju Trezor Republike i lokalni trezori, na koji se vrše uplate sredstava posebnih namjena, kao i sve isplate po namjenama ili projektima (član 2. stav 1. tačka k) ZT). Taj račun posebnih namjena dio je sistema Jedinstvenog računa trezora koji se sastoji od računa javnih prihoda, investicionih računa, transakcionih računa i računa za posebne namjene (član 2. stav 1. tačka e) ZT).

Prema odredbi člana 6. ZT, svi javni prihodi uplaćuju se na račune u sistemu Jedinstvenog računa trezora i isključivo pravo raspolaganja tim sredstvima u sistemu Jedinstvenog računa trezora ima Ministarstvo, odnosno nadležna služba opštine, grada i fonda. To znači da Ministarstvo ne može raspolagati računom posebnih namjena, jer ta sredstva ne predstavljaju javne prihode koji se (između ostalih) uplaćuju na račune u sistemu Jedinstvenog računa trezora. Slijedom navedenog, deponovanjem sredstava na depozitni račun suda, ta sredstva nisu prešla u imovinu tužene, pa je nepravilan zaključak drugostepenog suda da “u konkretnom slučaju tužena je Republika Srpska, koja ima svojstvo pravnog lica, a Osnovni sud u T. i Ministarstvo nemaju svojstvo pravnog lica, za njihove obaveze odgovara Republika Srpska, pa se pozivanje tužene u žalbi na član 61 a) Zakona o parničnom postupku ukazuje neosnovanim“.

Kod takvog stanja stvari u konkretnom slučaju nisu ispunjeni uslovi za primjenu odredbe člana 210. ZOO, pa tužena u reviziji osnovano ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava i osporava zaključak nižestepeni sudova da se ona neosnovano obogatila.

Pazeći na pravilnu primjenu materijalnog prava po službenoj dužnosti prema članu 241. stav 1. ZPP u vezi sa članom 53. stav 3. istog zakona, po ocjeni ovoga suda, u radnjama organa tužene (suda i Ministarstva Republike Srpske), koji su postupali po ZT nema protivpravnosti, pa tako ni osnova za odštetnu odgovornost tužene, po osnovu odredbe člana 155. ZOO. Nema osnova ni za odgovornost tužene, za štetu po osnovu odredbe člana 172. ZOO, jer odgovornost pravnog lica za rad njegovih organa u smislu navedene zakonske odredbe postoji u slučaju nezakonitog i nepravilnog rada, a prema činjeničnom utvrđenju u ovoj pravnoj stvari, ne može se zaključiti da je deponovanjem sredstava tužena postupala suprotno zakonu, ni pravilima struke koja odudaraju od uobičajene metode rada u državnom tijelu i mimo cilja koji je određen, odnosno suprotno zahtjevu koji bi normalnim obavljanjem službe trebalo ostvariti u javnom interesu.

Iz navedenih razloga, odlučeno je kao u izreci na osnovu odredbi člana 250. stav 1. ZPP.

Kako su odluke nižestepeni sudova preinačene, to je ovaj sud odlučio o troškovima cijelog postupka na osnovu odredbe člana 397. stav 2. ZPP, a u vezi sa članom 386. stav 1, članom 387. i članom 395. ZPP, tako što je obavezan tužitelj da tuženoj, koja je uspjela sa revizijom, naknadi na ime troškova cijelog postupka iznos od 320,00 KM, shodno tarifnim brojevima 2. i 12. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata ("Službeni glasnik RS" broj 68/05), koji se odnose na troškove sastava žalbe, budući da tužena nije postavila zahtjev za naknadu troškova prvostepenog i revizionog postupka.

Predsjednik vijeća
Gorjana Popadić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić